

Page VII
(7)

Dr. B.R. AMBEDKAR OPEN UNIVERSITY
UG III Year– SEMESTER-VI

POLITICAL SCIENCE

INTERNATIONAL RELATIONS [DSC]

SYLLABUS

BLOCK-I: INTRODUCTION

- Unit-1: Meaning, Nature and Scope of International Relations
- Unit-2: Sovereign State and Non-State Actors

BLOCK-II: HISTORY OF INTERNATIONAL RELATIONS

- Unit-3: Colonialism
- Unit-4: World War-I, World War-II
- Unit-5: Inter-War developments (Treaty of Versailles, Great Economic Depression)
- Unit-6: League of Nations

BLOCK-III: POST-WAR DEVELOPMENTS

- Unit-7: Decolonisation and Third World
- Unit -8: UNO – Structure, Role, Reforms

BLOCK-IV: CONCEPTS - I

- Unit-9: Uni-polarity, Bipolarity, Multi-polarity
- Unit-10: Super Powers, Cold War, Post-Cold War

BLOCK -V: CONCEPTS -II

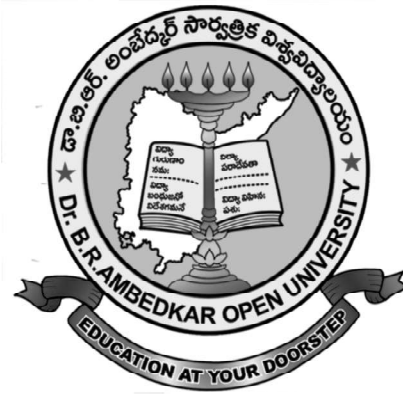
- Unit-11: Power, National Power, Balance of Power, Collective Security
- Unit-12: Peace and Security, Disarmament, Arms Control

బి.ఎ.

మూడవ సంవత్సరం - సెమిస్టర్ VI

రాజనీతి శాస్త్రం

అంతర్జాతీయ సంబంధాలు (DSC)

“మనం నాగరికత సమకూర్చిన వస్తుగత ప్రయోజనాలను వదులుకోవొచ్చునేమోగాని,
సర్వోత్కృష్టమైన విద్య అందించే ఫలాలను సంపూర్ణంగా అనుభవించే అవకాశాలను,
హక్కులను మాత్రం కోల్పోకూడదు”

- డా॥ బి. ఆర్. అంబేద్కర్

డా॥ బి. ఆర్. అంబేద్కర్ సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయం

హైదరాబాద్

2020

విషయసూచిక

ఖండం/భాగం	శీర్షిక
-----------	---------

ఖండం-I: పరిచయం

భాగం -1: అంతర్జాతీయ సంబంధాలు - ఆర్థం, స్వభావం, పరిధి

భాగం -2: సార్వభౌమాధికార రాజ్యం , రాజ్యేతర పాత్రధారులు

ఖండం-II: అంతర్జాతీయ సంబంధాల చరిత్ర

భాగం - 3: వలసవాదం

భాగం - 4: మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం, రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం

భాగం - 5: రెండు యుద్ధాల మధ్యకాలంలో ప్రపంచం - వైరెల్స్ సంధి, ఆర్థిక మాంద్యం

భాగం - 6: నానాజాతి సమితి

ఖండం-III: రెండు యుద్ధాల తరువాత ప్రపంచం

భాగం -7: వలస విముక్తి, మూడవ ప్రపంచం

భాగం -8: ఐక్యరాజ్యసమితి - నిర్మాణం, పాత్ర, సంస్కరణలు

ఖండం-IV: భావాలు-I

భాగం - 9: ఏకదళవత్సవం, ద్విదళవత్సవం, బహుళదళవత్సవం

భాగం- 10: అగ్రరాజ్యాలు, ప్రచ్ఛన్న యుద్ధం, ప్రచ్ఛన్న యుద్ధానంతర కాలం

ఖండం-V: భావాలు-II

భాగం - 11: శక్తి, జాతీయ శక్తి, ప్రాబల్య సమతౌల్యము, సమిష్టి భద్రత

భాగం - 12: శాంతి, భద్రత, నిరాయుధీకరణ, ఆయుధ నియంత్రణ

BA623PS-U

بی۔اے

سال سوم چھٹواں سیمسٹر

علم سیاسیات

بین الاقوامی تعلقات

” ہم تہذیب کے مادی فوائد سے دستبردار ہو سکتے ہیں لیکن
اعلیٰ تعلیم کے مفادات سے پورا استفادہ حاصل کرنے کا حق
اور موقع ہاتھ سے جانے نہیں دیں گے “

ڈاکٹر۔ بی۔ آر۔ امبیڈکر

ڈاکٹر۔ بی۔ آر۔ امبیڈکر اوپن یونیورسٹی۔ حیدرآباد

2020

فہرست

بلاک / اکائی	عنوانات	صفحہ نمبرات
بلاک-I	تعارف	1
اکائی 1:	بین الاقوامی تعلقات کا مطالعہ۔ معنی، نوعیت اور وسعت	2
اکائی 2:	مقتدر مملکت اور غیر حکومتی اداکار	14
بلاک-II	بین الاقوامی تعلقات کی تاریخ	33
اکائی 3:	نوآبادیات	34
اکائی 4:	دو عالمی جنگیں	54
اکائی 5:	مابین۔ جنگ ترقیات۔ ورسلز معاہدہ امن اور عظیم معاشی کساد بازاری	68
اکائی 6:	مجلس اقوام	89
بلاک-III	مابعد جنگ پیش رفتیں	100
اکائی 7:	نوآباد کایت کا خاتمہ اور تیسری دنیا	101
اکائی 8:	تنظیم اقوام متحدہ، ساخت، کردار اور اصلاحات	121
بلاک-IV	عالمی طاقت کے نمونے	140
اکائی 9:	یک قطبی نظام، دو قطبی نظام، ہمہ قطبی نظام	141
اکائی 10:	عظیم طاقتیں، سرد جنگ، مابعد سرد جنگ	154
بلاک-V	امن کا فروغ	170
اکائی 11:	طاقت، قومی طاقت، توازن طاقت، اجتماعی سلامتی	171
اکائی 12:	امن اور صیانت، ترک اسلحہ اور تخفیف اسلحہ	185

Dr. B.R. AMBEDKAR OPEN UNIVERSITY
UG III Year– SEMESTER-VI

POLITICAL SCIENCE

CONTEMPORARY INTERNATIONAL RELATIONS
Discipline Specific Elective –A

SYLLABUS

BLOCK-I: INTERNATIONAL POLITICAL ECONOMY

Unit-1: International Economic Cooperation
(North-South Dialogue, South-South Cooperation)

Unit-2: Global Economic and Trade Organisations
(IBRD, IMF, UNTACD, GATT and WTO)

Unit-3: MNCs, Globalisation

BLOCK-II: REGIONAL ORGANISATIONS

Unit-4: Regional Organisations –I (SAARC, ASEAN)

Unit-5: Regional Organisations –II (EU, BRICS)

BLOCK III: GLOBAL CONCERNS

Unit-6: Issues of Global Concern (Energy, Environment)

Unit-7: Human Rights, Ethnicity

BLOCK-IV: GLOBAL PROBLEMS

Unit-8: International Terrorism

Unit-9: Weapons of Mass Destruction

BLOCK- V: INDIA'S FOREIGN POLICY

Unit-10: Determinants and Features of India's Foreign Policy

Unit-11: India's Relations with Major Powers
(US, Russia and China)

Unit-12: India's Relations with South Asian Neighbours
(Bangladesh, Pakistan and Sri Lanka)

బి.ఎ.

మూడవ సంవత్సరం - సెమిస్టర్ VI

రాజనీతి శాస్త్రం

సమకాలీన అంతర్జాతీయ సంబంధాలు

“మనం నాగరికత సమకూర్చిన వస్తుగత ప్రయోజనాలను వదులుకోవొచ్చునేమోగాని,
సర్వోత్కృష్టమైన విద్య అందించే ఫలాలను సంపూర్ణంగా అనుభవించే అవకాశాలను,
హక్కులను మాత్రం కోల్పోకూడదు”

- డా॥ బి. ఆర్. అంబేద్కర్

డా॥ బి. ఆర్. అంబేద్కర్ సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయం

హైదరాబాద్

2020

విషయసూచిక

ఖండం/భాగం శీర్షిక

ఖండం -1: అంతర్జాతీయ రాజకీయాల్లో ఆర్థిక వ్యవస్థ

భాగం-1: అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సహకారం ఉత్తరాదక్షిణ సంభాషణ, దక్షిణాదక్షిణ సహకారం

భాగం-2: అంతర్జాతీయ ఆర్థికవాణిజ్య సంస్థలు

భాగం-3: బహుళజాతి సంస్థలు, ప్రపంచీకరణ

ఖండం -2: ప్రాంతీయ సహకారం

భాగం - 4: ప్రాంతీయ సంస్థలూ సార్క్, ఆసియాన్

భాగం - 5: ప్రాంతీయ సంస్థలూ యూరోపియన్ యూనియన్, బ్రిక్స్

ఖండం - 3: ప్రాపంచిక అందోళనలు

భాగం - 6: ప్రాపంచిక అందోళనలు ని ఇంధన శక్తి, పర్యావరణం

భాగం - 7: మానవ హక్కులు, జాతి

ఖండం -4: ప్రాపంచిక సమస్యలు

భాగం - 8: ఏకదశవత్సరం, ద్విదశవత్సరం, బహుళదశవత్సరం

భాగం - 9: అగ్రరాజ్యాలు, ప్రచ్ఛన్న యుద్ధం, ప్రచ్ఛన్న యుద్ధానంతర కాలం

ఖండం -5 భారత విదేశాంగ విధానం

భాగం - 10: భారత విదేశాంగ విధానం ప్రభావితం చేసే కారకాలు, లక్షణాలు

భాగం - 11: అగ్రరాజ్యాలతో భారతదేశ సంబంధాలూ ఆమెరికా, రష్యా, చైనా

భాగం -12: దక్షిణాసియా పొరుగు దేశాలతో భారతదేశ సంబంధాలూ బంగ్లాదేశ, పాకిస్తాన్, శ్రీలంక

BA623PSDSE (C) -U

B.A.

سال سوم - چھٹواں سیمسٹر

علم سیاسیات

عصری بین الاقوامی تعلقات

” ہم تہذیب کے مادی فوائد سے دستبردار ہو سکتے ہیں لیکن
اعلیٰ تعلیم کے مفادات سے پورا استفادہ حاصل کرنے کا حق
اور موقع ہاتھ سے جانے نہیں دیں گے “

ڈاکٹر۔ بی۔ آر۔ امبیڈکر

ڈاکٹر۔ بی۔ آر۔ امبیڈکر اوپن یونیورسٹی۔ حیدرآباد

2020

فہرست

صفحہ نمبرات	عنوانات	بلاک / اکائی
1	بین الاقوامی سیاسی معیشت	I- بلاک
2	بین الاقوامی معاشی تعاون - شمال - جنوب بات چیت، جنوب - جنوب تعاون	اکائی 1:
24	عالمی معاشی اور تجارتی تنظیمیں	اکائی 2:
	(IBRD, IMF, UNCTAD, GATT AND WTO)	
40	ملٹی نیشنل کارپوریشن (کثیر قومی کارپوریشن)، عالمیانہ	اکائی 3:
55	علاقائی تنظیمیں	II- بلاک
56	علاقائی تنظیمیں - I (سارک، آسیان)	اکائی 4:
70	علاقائی تنظیمیں - II (یورپی یونین، برکس)	اکائی 5:
86	عالمی خدشات	III- بلاک
87	عالمی خدشہ کے حامل مسائل (توانائی، ماحولیات)	اکائی 6:
103	حقوق انسانی، نسلیت یا قومیت	اکائی 7:
121	عالمی مسائل	IV- بلاک
122	بین الاقوامی دہشت گردی	اکائی 8:
140	اجتماعی تباہی کے ہتھیار	اکائی 9:
151	ہندوستان کی خارجہ پالیسی	V- بلاک
152	ہندوستان کی خارجہ پالیسی کے عوامل اور خصوصیات	اکائی 10:
165	بڑی طاقتوں کے ساتھ ہندوستان کے تعلقات (امریکہ، روس، چین)	اکائی 11:
181	ہندوستان کے پڑوسی ممالک کے ساتھ تعلقات (بنگلہ دیش، پاکستان، سری لنکا)	اکائی 12:

BA623PSDSE(D)-E

B.A.

THIRD YEAR SEMESTER – VI

POLITICAL SCIENCE

PUBLIC POLICY

“We may forgo material benefits of civilization, but we cannot forgo our right and opportunity to reap the benefits of the highest education to the fullest extent as education is the greatest material benefit”

-Dr. B. R. Ambedkar

**DR. B. R. AMBEDKAR OPEN UNIVERSITY
HYDERABAD**

2021

CONTENTS

Block/ Unit	Title	Page
BLOCK-I	: Introduction to Public Policy	1
Unit-1:	: Public Policy: Meaning, Nature and Scope	3
Unit-2:	: Emergence of Public Policy as an Academic Discipline	10
BLOCK-II	: Theories of Public Policy	21
Unit-3:	: Decision -Making Theory	23
Unit-4:	: Elite Theory, Group Theory	31
BLOCK-III	: Models of Public Policy	41
Unit-5	: Rational - Comprehensive Model	43
Unit-6	: Incremental Model	52
BLOCK - IV	: Determinants of Policy-making	61
Unit-7:	: Role of Legislature, Executive and Judiciary in Policy-Making	63
Unit-8:	: Role of Mass Media in Public Policy	72
BLOCK - V	: Policy Interventions in India	83
Unit-9	: Agricultural and Industrial Policy	85
Unit-10	: Reservation Policy	92
Unit-11	: Education Policy	105
Unit-12	: Environmental Policy	117

బి.ఎ.

మూడవ సంవత్సరం - సెమిస్టర్ VI

రాజనీతి శాస్త్రం

ప్రభుత్వ విధానం

“మనం నాగరికత సమకూర్చిన వస్తుగత ప్రయోజనాలైనా వదులుకోవచ్చునేమో గానీ,
సర్వోత్కృష్టమైన విద్య అందించే ఫలాలను సంపూర్ణంగా అనుభవించే అవకాశాలను,
హక్కులను మాత్రం కోల్పోకూడదు”

- డా॥ బి. ఆర్. అంబేద్కర్

డా॥ బి. ఆర్. అంబేద్కర్ సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయం

హైదరాబాద్

2021

విషయసూచిక

ఖండం/భాగం	శీర్షిక	పేజీ నెం.
ఖండం - 1	: ప్రభుత్వ విధానం: పరిచయం	1
భాగం -1	: ప్రభుత్వ విధానం: అర్థం, స్వభావం, పరిధి	3
భాగం -2	: ఒక విద్యావిషయంగా ప్రభుత్వ విధానం ఆవిర్భావం	11
ఖండం -2	: ప్రభుత్వ విధాన అధ్యయన సిద్ధాంతాలు	23
భాగం-3	: విధాన నిర్ణయ సిద్ధాంతం	25
భాగం-4	: శిష్టవర్గ సిద్ధాంతం, సమూహ సిద్ధాంతం	34
ఖండం - 3	: ప్రభుత్వ విధాన నమూనాలు	45
భాగం-5	: హేతుబద్ధ - సమగ్ర నమూనా	47
భాగం-6	: అంచెలంచెల పెంపుదల నమూనా	56
ఖండం - 4	: విధాన ప్రక్రియ: ప్రభావ కారకాలు	67
భాగం-7	: విధాన ప్రక్రియలో శాసన - కార్యనిర్వాహక - న్యాయశాఖల పాత్ర	69
భాగం -8	: ప్రభుత్వ విధానం ప్రక్రియలో ప్రసార మాధ్యమాల పాత్ర	79
ఖండం - 5	: భారత ప్రభుత్వ విధానాలు	91
భాగం - 9	: వ్యవసాయ, పారిశ్రామిక విధానాలు	93
భాగం -10	: రిజర్వేషన్ విధానం	101
భాగం -11	: విద్యా విధానం	116
భాగం - 12	: పర్యావరణ విధానం	129

BA623PSDSE(D)-U

بی۔اے

سال سوم چھٹواں سیمسٹر

علم سیاسیات

عوامی پالیسی

Public Policy

”ہم تہذیب کے مادی فوائد سے دستبردار ہو سکتے ہیں لیکن
اعلیٰ تعلیم کے مفادات سے پورا استفادہ حاصل کرنے کا حق
اور موقع ہاتھ سے جانے نہیں دیں گے.....“

ڈاکٹر۔ بی۔آر۔ امبیڈکر

ڈاکٹر۔ بی۔آر۔ امبیڈکر اوپن یونیورسٹی۔ حیدرآباد

2021

فہرست

صفحہ نمبرات	عنوانات	بلاک / اکائی
1	تعارف	بلاک-I
2	عوامی پالیسی: معنی، نوعیت اور وسعت	اکائی 1:
11	تعلیمی سطح پر عوامی پالیسی کاظہور	اکائی 2:
25	عوامی پالیسی کے نظریات	بلاک-II
26	فیصلہ سازی کا نظریہ	اکائی 3:
36	نظریہ زعماء و گروہی نظریہ	اکائی 4:
49	عوامی پالیسی کے نمونے / ماڈلس	بلاک-III
50	معقولیت پر مبنی جامع نمونہ	اکائی 5:
65	تدریجی نمونہ	اکائی 6:
80	پالیسی سازی کے تعین کار	بلاک-IV
81	پالیسی سازی میں مقننہ، عاملہ اور عدلیہ کا کردار	اکائی 7:
92	عوامی پالیسی میں ذرائع ابلاغ کا کردار	اکائی 8:
106	ہندوستان میں پالیسی وسائل	بلاک-V
107	زرعی و صنعتی پالسیاں	اکائی 9:
118	تحفظات پالیسی	اکائی 10:
138	تعلیمی پالسیاں	اکائی 11:
155	ماحولیاتی پالسیاں	اکائی 12:
171	ماڈل پیپر	☆